

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTĂ

UN NUMĂR:

ABONAMENTUL:
In România un an . . . . . 10 lei
„ „ șase luni . . . . . 6 „
In toate țările uniunii poștale un an 12 „
„ „ „ „ „ șase luni 7 „

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

25 Bani

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Bulevardul Ferdinand, 55. — București

DIRECTOR:
C. RĂDULESCU-MOTRU
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

Se găsește cu numărul la principalele
librării și la depozitari de ziare
din țară

Prețul anunțurilor pe ultima pagină
1/8 pagină : 10 lei.

No. 9.

DUMINICĂ 7 DECEMBRE 1908

Vol. 5.

SUMARUL:

NOUTĂȚI:

Anuarul Universității din București.—Originea savantului francez Metschnikoff.—O carte nouă asupra Statelor-Unite.—Studentii chinezi în străinătate.—Bibliografie.

POLITICĂ:

C. I. BĂICOIANU. *Sanctiunea pentru respectarea concesiunilor din viitoarea convențiune comercială cu Austro-Ungaria.*

ȘTIINȚE SOCIALE:

C. RĂDULESCU-MOTRU. *Ce suntem? Și ce vom mai fi?*

LITERATURĂ:

FANY EMERIC. *Minunile voinței.*
ELENA BACALOGU. *Vis și realitate.*
VICTORIA JUGA. *In taina nopții.*
TH. D. SPERANȚĂ. *La predică.*

FINANȚE:

LAZĂR ILIESCU. *Germania și reforma financiară.*

NOTE ȘI DISCUȚIUNI:

N. ȘTEFĂNESCU-LACINT. *Lipsa noastră de ideal național.*
Noua scriere a d-lui Virgil Caraiwan „Povești de pretutindeni.

NOUTĂȚI

Anuarul Universității din București

Anuarul Universității din București pe anul școlar 1907—1908, publicat de Secretariatul Universității. (1 vol. în 8 de 112 pag. București, 1908. Tip. Carol Göbl) arată: cursurile publice, conferințele, seminariile, lucrările practice cari s'au ținut în anul expirat, lista profesorilor universitari de diferite grade, lista bursierilor și premiaților diferitelor fonduri administrate de Universitate, precum și numele acelor cari au terminat studiile diferitelor facultăți.

Din tabelele statistice, cari termină volumul, extragem următoarele date interesante:

In anul școlar 1907—1908 au fost înscriși în Universitate, în diferiți ani de studii 3884 de studenți, repartizați astfel:

<i>La Facultatea de drept:</i>	Români din Regat	2088
	» » Transilvania	25
	» » Macedonia	9
	Israeliti	82
	Germani	6
	Armeni	4

Francezi	2	Bulgari	11	Austriaci	1
Greci	5	Sârbi	1	Olandezi	1
Poloni	2	Italiani	1		

La Facultatea de litere din numărul de 358, 145 sunt studenți. După naționalitate:

Români	339	Bulgari	2	Poloni	1
Israeliti	12	Germani	3	Greci	1

La Facultatea de științe din numărul de 203, 38 sunt studenți. După naționalitate:

Români	193	Austriaci	3
Israeliti	6	Poloni	1

La Facultatea de medicină din numărul de 682 sunt 86 studenți, După naționalitate:

Români	580	Germani	9	Greci	1
Bulgari	7	Israeliti	81	Austriaci	7

La Farmacie din 145 după naționalitate sunt:

Români	126	Israeliti	14
Germani	4	Austriaci	1

Universitatea a eliberat până astăzi următorul număr de titluri:

371 Licențiați în teologie
3755 » » drept
373 » » științe
515 » » litere
2 Doctori în filosofie
20 Licențiați în medicină (până la 1888)
1028 Doctori în medicină
714 Licențiați în farmacie.

* * *

Origina savantului francez Metschnikoff.

Anul acesta, între alții, a obținut premiul Nobel și d-l Metschnikoff, ilustrul microbiolog și fiziolog dela Institutul Pasteur din Paris. Un redactor dela ziarul «Le Temps» cu acest prilej i-a cerut câteva date relative la viața sa și la împrejurările care l-au îndemnat să facă știință. Metschnikoff a răspuns că tatăl său a fost ofițer și că la bătrânețe se apucase să crească vite în Ucraina, la Ivanovska. Acolo prin botanică s'a inițiat în secretele științei și a prins dragoste de ea. Și dacă această aptitudine ar atribui-o eredității atunci ea n'ar veni decât dela un moș al său, evreu, tatăl mamei sale, om cult, și dela

un strămoș după tată, *român*, care a fost de o înaltă cultură științifică și care a învățat pe Petru cel Mare să scrie și să citească.

Aceasta, adăugăm noi, n'ar trebui să ne mire. Primii învățători, episcopi și fondatori de școli în Rusia au fost Moldovenii. Chiar în Noua Revistă Română, prima serie, d-l Zamfir Arbore are un articol în care aduce la lumină aceasta.

* * *

O carte nouă asupra Statelor-Unite

Viconte G. d'Avenel a publicat în editura lui A. Colin din Paris o carte interesantă asupra Statelor-Unite ale Americii de Nord: *Aux Etats-Unis. Les Champs. Les Affaires. Les Idées* (Paris 1908. 255 pag. în 18°).

Partea întâia se ocupă cu agricultura; capitolul întâi este rezumat în modul următor: Agricultura Americii hrănește industria ei. Interesantă este însă constatarea, că muncitorii agricoli, adică 35 la sută din populațiunea întreagă, au vândut lumii în cei din urmă 15 ani, produse în valoare de 62 miliarde lei. Dacă în rezumatul capitolului al 2-lea ne spune: «Procedarea statului nu conține nimic birocratic», aceste puține cuvinte arată marea deosebire care există între procedarea guvernelor continentului european și acela al Americii de Nord.

Lucrarea conține un mare număr de observațiuni frumoase. Să dăm câteva exemple. Capitolul al doilea al părții a treia poartă titlul «Noblețta muncii» și se leagă de capitolul precedent «Scăderea populațiunii Jankeene». Se pune a urmașilor Anglo-Saxonilor, cari trăiau în 1830 în Statele-Unite în număr de 10 milioane, următorul prognostic: Pieile roșii au pierit din pricina lipsei; Anglo-Saxonii vor pieri de trai bun. Autorul nostru spune: Din potrivă, corpul social american își va păstra puterea și sănătatea din pricină că știe să respecte munca. La pag. 193 găsim următoarea notă: Așa de pildă există la universități studenți săraci cari stau în serviciul celor bogați.

În Franța li s'ar părea studenților săraci o rușine din cale afară de mare de ași câștiga mijloacele necesare, făcând serviciul de fecior de casă etc.; aceasta ar mai vătămă principiul egalității. Nu ni se pare rușinos ca cineva să-și continue studiile cu nimic, ca bursier, cu mijloacele altuia. Câștigul dobândit în America fie prin orice muncă, se consideră ca tot așa de nobil și tot așa de democratic precum ar fi de a primi subvențiuni din fonduri de binefacere.

* * *

Studenții chinezi în Străinătate

Cei mai mulți studenți chinezi se duc în Japonia ca să-și completeze studiile. Numărul lor în această țară e aproximativ de cinci mii. Guvernul chinez nu prea vede însă cu ochi buni această grămădire în Japonia de oarece studenții chinezi fiind atât de numeroși trăesc mereu împreună și se întorc în țară cu aceleași obiceiuri cu care au plecat.

Pe lângă aceasta, ei întâlnesc în Japonia mulți exilați și revoluționari chinezi, fapt care de asemenea nu convine guvernului din Peking. De aceea guvernul a căutat să-i îndrumeze pe studenți spre alte țări. Astfel în America de Nord se găsesc acum 1500 studenți chinezi. În Europa, țările preferate de dânsii sunt în primul rând Anglia apoi Rusia, Belgia, Germania și Franța. În Italia nu se află aproape nici unul. Cei trimiși de Stat capătă burse anuale de cinci mii de lei și înainte de a pleca sunt ținuți să învețe bine limba țării respective și să treacă un examen echivalent cu bacalaureatul german.

BIBLIOGRAFIE

POLITICĂ

Tribuna administrativă 15 Noembrie 1908.

Pagini juridice, revistă de drept. Craiova, 15 Noembrie 1908.

LITERARĂ

Calendar literar și artistic. Biblioteca românească Socec. 1908.

Al. I. Odobescu. Mincinoasa, carte de vânătoare (Pseudo-Kynegetikos). Biblioteca românească. Socec.

Em. Gârleanu. Intr'o noapte de Mai. Editura Socec. 1908.

Al. von Humboldt. Priveliști din natură, traducere de C. Brătescu (Biblioteca pentru toți). Alcalay

Socrate Georgescu. Concepțiunea filosofică a moralei. București, 1908.

Edgar Poë. Cărăbușul de aur. Biblioteca Lumen. București.

Dunărea de jos, revistă lunară. Galați, 15 Noembrie 1908.

Românul politic și literar. 12 Noembrie 1908.

Ion Creangă, revistă de limbă, literatură și artă populară. Bârlad, Decembrie 1908.

Gimnasticul român. București, Septembrie 1908.

*

Proprietatea ca funcțiune socială și dreptul individual

În numărul din 12 Decembrie al publicațiunii: *Revue politique et littéraire*, „*Revue Bleue*“, cunoscutul academician, profesorul *Atfred Fouillée*, începe o serie de articole cu privire la funcțiunea socială a proprietății.

«Proprietatea este o funcțiune socială; ea prepară lucrările generațiilor viitoare, procurându-le capitalul necesar».

«Pentru că societatea și natura au fiecare o anumită parte în proprietate și pentru că renta socială sau naturală este imposibil să fie cu exactitate determinată, pentru fiecare caz particular, rezultă o dublă consecință:

1. Este o *datorie generală* a societății, față de indivizii pe cari însăși condițiile regimului social, greșelile părinților sau necesitățile naturii i-au lăsat lipsiți de subsistență.

2. Această datorie socială, care rămâne în mare parte nedeterminată, nu poate creia pentru individ, ca individ, un drept pozitiv de revendicare înaintea legii; ea impune numai Statului în întregime datoria unui progres neconținut spre condițiuni mai bune și mai egale de muncă și mulțumire

*

A apărut

RADU D. ROSETTI. «Dincolo de hotare». Note de călătorie.—Londra.—Curiosități.—Melk.—Semmering.—Berna.—Grotta de la Adelsberg.—Nürnberg.—Linz.—Gmunden.—Ischl.—Hallstatt.—Graz.

PREFAȚA

Lucrarea de față n'are pretenția la mai mult de ce este: o călăuză pitorească.

Din ce-am ctit, din ce-am văzut, din ce-am auzit,—uneori și din ce-am visat, s'a născut cartea aceasta—cum am zis și în prefața celui-lalt volum al meu cu note din călătorie «Din largul lumii».

Cititorii vor lua în seamă că a fost scrisă din fuga trenului sau în sgomotul hotelurilor, zi cu zi, pentru o gazetă populară.

Ilustrațiile au fost reproduse din ghidul lui Huard asupra Londrei, și după cărți postale ilustrate.

R. D. R

Editura Socec, București.—Prețul lei 2.50 b.

P O L I T I C A

SANȚIUNEA CE CEREM PENTRU RESPECTAREA CONCESIUNILOR DIN VIITOAREA CONVENȚIUNE COMERCIALĂ CU AUSTRO-UNGARIA

Serbia și România în lumina interesului Austro-Ungar

După o neexplicabilă și regretabilă amânare de câțiva ani, de când am inaugurat noua noastră politică comercială, iată-ne în sfârșit pe cale de a pune ultima verigă a lanțului nostru politico-comercial, menit să statornicească comerțul țării cu diferitele state europene pentru o perioadă de 12 ani, până la 1917.

Tratativele cu Austro-Ungaria, singura țară cu care raporturile noastre comerciale rămăseseră neregulate, s'au început, și fie-ne îngăduit să credem că ele vor duce în curând la o soluție satisfăcătoare pentru ambele părți.

În astfel de împrejurări, când oficialitatea de o parte și de alta, se trudește cu înjghebarea unor raporturi comerciale cari să satisfacă nevoile reale ale economiei naționale, reciproce, este de interes — socotesc — să concretizăm opiniei noastre publice, — care precum se constată din presa zilnică ia un interes tot mereu crescând la rezolvirea acestei probleme, — situația statistică a intereselor cari sunt în joc și cari urmează să se rezolve.

Raportate cifrele exportului Austro-Ungariei la acelea ale exportului României într'acolo, reese precum se vede din tabloul de față, că :

Importul total din Austro-Ungaria în România și din România în Austro-Ungaria.

După statistica română. Valori în Lei

	1900	% din total	1901	% din total	1902	% din total	1903	% din total	1904	% din total	1906	% din total
Export din Austro-Ungaria în România	69.295.818	31.94	71.407.300	24.42	69.675.716	24.56	74.381.624	27.56	92.945.721	29.36	119.387.590	28.31
Import din România în Austro-Ungaria	44.279.890	15.81	49.136.251	13.89	44.122.840	11.78	49.191.662	13.83	52.763.946	20.15	31.878.216	6.49

Austro-Ungaria exportă indoit la noi, decât exportăm noi spre dânsa ; iar dacă raportăm exportul Austro-Ungariei la importul nostru total reese că, Austro-Ungaria ia parte cu 30—35% la importul total al României.

Grosul importului Austro-Ungariei îl dă industria țesăturilor de lână și bumbac, care acuză un import mediu de 14—18 milioane, industria metalurgică cu un import de 12—14 milioane; confecțiunile de haine și lingerie cu 4—5 milioane, cai cu o cifră de 3—4 milioane, lemnărie și cărbuni pentru 2—3 milioane și o serie de alte multe articole cuprinse în anexele aci date, cu cifre mai mărunte.

La acest export Austro-Ungar în România, partea Ungariei a crescut în chip însemnat în ultimul timp.

De unde în 1901 Ungaria participă cu 14 milioane din exportul total al Austro-Ungariei în România de 72 milioane, sau aproximativ 18%; în 1905 exportul ei în România se ridică la 22 milioane, sumă care față de exportul total Austro-Ungar de 92 milioane în 1905 reprezintă un procent de 21—22%.

Pe când însă exportul Austro-Ungariei în România se prezintă cu constanță, tabloul exportului României în Austro-Ungaria, nu ne lasă să constatăm același lucru.

În această privință cifrele foarte sugestive ale tabloului ce urmează, sunt pline de învățăminte.

Exportul total al României în 1877—1906 în raport cu exportul în Austro-Ungaria

	Exportul total	Exportul vitelor	Exp. total în Austro-Ungaria		Total în Austro-Ungaria
			Vite	Cereale	
1877 . .	141081100	28463000	22636000	67498238	90134238
1878 . .	217041727	19599006	11279000	55993675	67273675
1879 . .	238650006	19859009	14333000	54523825	68856820
1880 . .	218918878	12093000	9896000	73062681	82958681
1885 . .	247968201	6209000	2805000	12075000	81782116
1888 . .	256788000	3447000	1470000	7914000	13545000
1890 . .	275958000	2672000	497000		8411000
1900 . .	280000000	2563000	162710	15541255	44279880
1906 . .	491360178	859583	205297	11288949	31878216

În deceniul al optulea piața Austro-Ungară prezentă un interes foarte mare pentru noi.

Din totalul exportului nostru, 35—45% se desfăceau acolo.

Precum vedem din exportul total de 141 mil. în 1877, treceau în Austro-Ungaria 90 de milioane. Cu cât însă mijloacele noastre de comunicație gravitară spre drumul Dunărei și al Mărei, cu atât slăbi și exportul nostru către Austro-Ungaria, luându-și drumul spre piețele de desfacere, care plăteau mai bine.

În zilele noastre exportul către Austro-Ungaria abea se mai urcă la media de 40—45 milioane, ceea ce reprezintă 10—12% din cifra exportului nostru total. Dat fiind caracterul agricol al Ungariei, vecina noastră, s'ar putea dispensa poate și de acest import, dacă amestecul cerealelor noastre cu al lor nu le-ar fi cerut de interese superioare de producțiune industrială (!).

* * *

Singur pentru vite ar fi putut rămâne Austro-Ungaria un debușeu cu adevărat prețios pentru noi, dată fiind natura acestui articol de comerț, care cere piețe de desfacere apropiate, mai ușor de atins.

De unde însă între anii 75—80 exportam vite în medie de 20 milioane din care numai spre Austro-Ungaria trecea pentru 15—18 milioane în cifră medie, cifrele rezumative de mai sus ne arată o descreștere uimitoare a exportului acestei ramure de producțiune care în zilele noastre a atins ridicula cifră totală de opt sute de mii lei din care spre Austro-Ungaria abea mai trece pentru 200 mii lei deși elasticitatea pieței de consumațiune austriacă este, precum se vede din cifrele tabloului care urmează, destul de însemnată.

1) Vezi Cibianu : Interesele României în viitoarele tratative cu Austro-Ungaria. — București. 1905.

Intr'adevăr Austria importă vite și carne pentru o cifră medie de 30—35 milioane lei.

Motivul acestei stări de lucruri este în deosebire cunoscut.

Din considerațiuni de protecțiune a vitelor ungurești mai cu seamă, s'au invocat motive de natură sanitar-veterinare în sarcina țării noastre, decretându-se închiderea graniței Austro-Ungare pentru vitele noastre, fapt care a avut de efect restrângerea creșterii vitelor, chiar acolo unde cultura cereală care a înlocuit, nu era indicată pentru o atare.

Importul animalelor vii în Austro-Ungaria după țări de proveniență. Valoarea în lei.

Tările de proveniență	1898	1899	1900	1901	1903	1904
Serbia	22.230.744	22.978.155	20.441.585	20.411.260	37.585.080	35.154.266
Rusia	3.539.564	2.011.901	2.788.427	2.860.940	2.082.300	843.140
Germania	2.652.783	2.497.085	2.635.839	2.257.469	3.076.232	3.149.466
Italia	3.028.548	1.428.007	2.797.515	1.532.384	2.110.687	2.018.885
Alte țări	5.360.341	2.017.743	1.272.093	1.618.377	2.055.920	1.945.697
Total gen.	36.812.280	30.933.980	29.935.460	28.680.420	46.877.705	43.710.944

Importul carnei în Austro-Ungaria după țări de proveniență	1898	1899	1900	1901	1903	1904
Serbia	1.174.331	1.477.693	2.064.688	2.813.543	2.247.910	2.250.612
Germania	558.155	597.708	688.863	585.298	672.413	712.670
Elveția	414.186	612.180	700.363	758.345	592.196	663.225
Italia	312.116	449.476	367.100	484.313	4.495.390	5.902.232
Alte țări	769.370	742.135	556.900	461.030	2.682.757	3.203.321
Total gen.	3.201.582	3.879.192	4.408.860	5.100.529	5.325.142	6.325.418

Ei bine, tocmai în remedierea acestei stări de lucruri rezidă astăzi și punctul de gravitate al tratativilor cu Austro-Ungaria.

* * *

De altfel situația noastră politico-comercială față de Austro-Ungaria prezintă multă analogie cu aceea a Serbiei, numai că România fiind o țară mai mare și mai populată, exportul Austro-Ungar în România se prezintă cu cifre mai însemnate.

Din tabloul care urmează, ne putem face o idee asupra comerțului de import sârbesc față de acela al României.

Cum ne arată cifrele acestui tablou, importul total al Serbiei abia se urcă la cifra de 50.000.000 lei dacă luăm de bază media anilor 1901—1904, pe câtă vreme România prezintă un câmp de desfacere mai vast țărilor manufacturiere, într-o câtă media importului nostru pentru aceiași ani este de aproape 300 milioane.

Cifrele de mai jos ne mai arată că Austro-Ungaria exportă în Serbia pentru o cifră medie de 28 milioane, pe câtă vreme importul Austro-Ungar în România pe anul 1906 ne arată cifra de 120 milioane, ceea ce revine de patru ori exportul Austriac în Serbia.

Pentru a-și menține acest interes pe piața sârbească, Austro-Ungaria a făcut Serbiei concesiunea în domeniul importului de vite, acordându-i posibilitatea unui

export de 35.000 capete de vite cornute și 70.000 de porci sub formă de carne tăiată.

IMPORTUL SERBIEI
PE ȚĂRI DE PROVENIENȚĂ*)
VALORI ÎN LEI

ȚĂRILE DE PROVENIENȚĂ	1901	1902	1903	1904
Austro-Ungaria	23.166.066	25.018.998	35.362.872	36.583.709
Germania	6.830.759	6.798.027	7.089.335	6.054.981
Anglia	3.931.134	4.809.637	4.920.619	5.002.120
Franța	1.238.260	974.110	2.735.112	974.586
Rusia	679.922	667.758	726.764	1.072.473
Belgia	418.289	531.823	242.341	560.893
România	1.198.584	940.529	1.122.356	1.254.540
Alte țări	5.181.778	3.238.520	5.279.404	6.679.830
Importul total	43.835.428	44.820.754	58.235.262	60.926.406
Se compune din	II	II	II	II
Substanțe alimentare	7.616.025	7.023.284	9.336.586	11.188.181
Materii prime	6.637.900	6.324.915	7.748.300	7.669.955
Produse fabricate	15.14	14.11	13.31	12.59
Importul total al României	29.581.503	31.472.555	41.150.376	42.068.270
	67.47	70.22	70.66	69.05
	292439000	283345000	269923000	311572000

Dacă pentru a-și garanta un interes de 25—30 de milioane, Austro-Ungaria a concesiionat intrarea vitelor de mai sus, nu este de admis că pentru a nu-și înstrăina o piață atât de elastică ca a României care îi desface astăzi mărfuri industriale de patru ori mai mult ca Serbia, ea nu va înțelege, că nu ne poate refuza o concesiune analoagă cifrată la însemnătatea debușului ce îi oferim și armonizată sub raport tarifar cu o taxă vamală care să facă un export cu adevărat posibil.

* * *

Dar nu numai aci, nu numai asupra acestei probleme aritmetice, trebuie să ne concentrăm atențiunea. Este momentul astăzi după treizeci de ani de politică Sanitar-Veterinară, activă, pe care am făcut-o cu sacrificii bănești însemnate, să cerem ca și Austro-Ungaria să recunoască eforturile noastre în domeniul veterinar, desființând rescriptele sale din 1882 prin care din motive egoiste i-a plăcut să trateze România ca pe o țară barbară, veșnic contaminată.

Și aci nu mai poate fi vorba de examinări și constatări, cum i-ar mai place diplomației austriace să pună la cale, cu interes vădit de târăgănire. Organizarea noastră veterinară, dispune astăzi cum a recunoscut-o în Reischrathul austriac D-nul Dr. Licht¹⁾, cel puțin de aceleași mijloace ca și acelea ale Austriei.

Punând disponibilitățile organizării noastre veterinare în serviciul cauzei, să cerem și să ni se dea toate garanțiile unui export neturburat și neîmpedat, fără de care rostul unei convențiuni cu Austro-Ungaria nu-l înțelegem. Este recentă în mintea noastră a tuturor, pățania dela 1893, sub ale cărei urmări stăm din nenorocire și astăzi.

Exportul rămătorilor din România în Austro-Ungaria urmă să fie liber potrivit dispozițiilor acelei

*) Annuaire statistique du royaume de Serbie, 1904.—Belgrade 1906.

¹⁾ Vezi C. I. Băicoianu: Ce înțelegem prin politică comercială? cum se pune problema ei actuală și problema convențiilor noastre veterinare. Convențiunea comercială cu Austro-Ungaria. București tipografia Eminescu 1908.

convențiuni; Austria a găsit însă mijlocul, din interes protecționist, ca prin decrete și ordonanțe să limiteze acest export ¹⁾, iar Ungaria profitând de ivirea unui caz izolat de boală, a rețezat-o mai bine, oprind de atunci și până astăzi importul râmătorilor din România. Cu chipul acesta convențiunea a rămas proteguitoare pentru interesele Austro-Ungariei în țara noastră, întru cât am continuat să o aplicăm cu sfințenie, dar o literă moartă în ce privește interesele noastre pe piața mornarhiei vecine.

Inițiativa ce decurge din astfel de situație anormală și neconformă cu spiritul cum și cu intențiunea unuia din contractanți, care a înțeles să-și sacrifice debușcul numai în schimbul unui echivalent este evidentă. În lipsa unor *garanții* pentru menținerea neștirbită a concesiunilor ce ni s'a acordat, am fost și suntem nevoiți să suportăm această situație dezastruoasă pentru una din ramurile cele mai principale ale producțiunii țării.

Ei bine, tocmai asupra acestei probleme care se impune atențiunii noastre, voese să atrag luarea aminte sferei noastre diriguitoare.

O împerechere armonică și trainică de interese economice între două țări, nu se poate obține decât atunci când ambele țări contractante, înțeleg să-și aplice cu sinceritate concesiunile reciproce. Și tocmai din acest interes socotesc că se impune găsirea unei soluțiuni, care să ne garanteze pe viitor contra unor samavolnicii de felul aceleia la care a ținut să ne supue Austro-Ungaria.

Evoluțiunea politico-socială pe care au îndeplinit-o toate statele, au făcut cu puțință ca multe din lucrurile cari păreau utopice altădată, să devină realizabile astăzi. Fără îndoială că una din trăsăturile cele mai caracteristice ale vremii noastre, imprimată de această evoluțiune, este tendința generală de a rezolvi pe cale pacinică toate conflictele internaționale. În această privință conferința de la Haga a făcut mult pentru progresul omnirii. Față de acest început îmbucurător, se naște întrebarea dacă nu s'ar putea găsi o soluțiune pentru rezolvarea conflictelor provenite din aplicarea convențiunilor comerciale, creindu-se o instituție de arbitragiu internațional, de aceeași natură ca cea a conferinței dela Haga. Dacă o atare instituțiune, pe care am credința că un viitor apropiat ne-o va scoate la lumină, ar exista, problema sancțiunii pentru respectarea convențiunilor comerciale de către părțile contractante, ar căpăta o rezolvare firească. Neexistând însă o atare instituțiune, nu ne rămâne alt decât să ne punem la adăpostul samavolniciei celui mai tare.

În această privință distinsul reprezentant al națiunii din camera deputaților, d. Enășescu s'a făcut mai zilele trecute interpretul glasului țării, printr'un interesant articol publicat în ziarul «Viitorul» prin care cere, să nu se admită nici o restricțiune care ar putea să facă concesiunea exportului de vite iluzorii și să se prevadă în textul convențiunii, mijlocul de a putea pară prin denunțarea ei imediată, orice încercare din partea Austro-Ungariei, de a-și călca angajamentele luate.

D. Enășescu concretizează formula sancțiunii pe care ar cere-o Austro-Ungariei pentru respectarea angajamentelor sale în chipul următor:

„Când din cauze ordinare sau extraordinare, din împrejurări prevăzute ori neprevăzute, prin măsurile ce ar luă una din țările contractante, ar împuțina în total ori în parte avantajile celeilalte, aceasta este în drept a face să înceteze și avantajile ce rezultă din convenție și pentru cealaltă țară“.

Sătui de rănilile cari au provocat economiei noastre naționale, viclenia diplomației Austro-Ungare, ne place a crede că comisiunea însărcinată cu negocierea acestei convențiunii va ști, trăgând învățăminte din trecutul nostru, să fie și în această privință la înălțimea problemei a cărei rezolvare i-a fost încredințată.

C. I. BĂICOIANU

ȘTIINȚE SOCIALE

CE SUNTEM? ȘI CE VOM MAI FI?

În frumoasa fantezie, publicată în numărul trecut al revistei, Elena Văcărescu pune această întrebare: Ce suntem? și ce vom mai fi? Ce suntem noi, Românii, neam risipit pe o suprafață mare, dar cu un stat mic ca bază de susținere; cu o cultură încă nu bine afirmată; cu un trecut glorios, dar așa de posomorât! Ce ne rezervă viitorul? ce vom mai fi? În jurul nostru astăzi, ca și altă dată, aceleași năzuințe egoiste din partea celor puternici, aceași nesocotire a principiilor de dreptate și fraternitate! «Așezați în pragul Europei, legănați de vijelii, neliniștiți, nelămuriți, ce ne mai trebuiește pentru ca rădăcinile noastre să nu mai tremure în pământul în care s'au afundat?» ¹⁾

Inima poetei rămâne în îndoială asupra răspunsului, și gândul său repetă chinuitor: ce suntem? și ce vom mai fi?

Din nenorocire, asemenea întrebări nu sunt din acelea pe care știința să le poată rezolvi. Știința, înainte de toate, nu se preocupă de cazurile individuale: și noi Românii, pentru știință, constituim o individualitate față de individualitățile celor lalte popoare. Știința se ocupă de general, adică de aceea ce poate fi stabilit prin comparațiune și inducțiune. Singurul ajutor ce ni-l poate da știința este ca să ne facă să întrezărim, prin analogiile scoase din viața altor popoare, care va fi calea probabilă, pe care va urma-o și poporul nostru. De siguranță nu poate fi vorba, ci numai de probabilitate! Fără îndoială însă că și probabilitatea este de mare importanță. Ce suntem? și ce vom mai fi?

Suntem reprezentații unui neam, care se găsește în epoca, în care s'au găsit multe alte neamuri înainte de noi, și în care se găsesc și se vor găsi încă multe altele cu noi și după noi; în epoca de pregătire a unei culturi viitoare. Unde vom ajunge? La o cultură română, dacă împrejurările vor permite; sau, mai bine, dacă energia noastră va permite. Acesta este primul răspuns al științei.

¹⁾ Vezi, C. I. Băicoianu. Asupra relațiilor noastre comerciale cu Austro-Ungaria.

1) *Noua Revistă Română*, vol. V pag. 117.

Vai! cât este de abstract și de general acest răspuns! pare că el este cu totul străin de întrebările mele, va exclamă Elena Văcărescu. El privește prea mult peste toate neamurile, și nu îndestul asupra neamului nostru! Cu toate acestea, acest prim răspuns al științei are și el ceva bun în sine; aducându-ne să privim calea urmată de celelalte popoare, el ne ferește de ispita de a urmări înclinațiunilor temperamentului nostru personal, care uneori este prea optimist, alte ori este prea pesimist. Să nu inventăm pentru neamul nostru scăderi sau mărimi speciale lui, ci să-l privim obiectiv prin prisma vieții celorlalte neamuri: iată sfatul ce rezultă din răspunsul de mai sus al științei. Ne vom convinge îndată cât de cuminte este acest sfat.

Găsindu-se în epoca de pregătire a unei culturi viitoare, neamul nostru este stăpânit de tendințele cari au stăpânit și stăpânesc și pe celelalte neamuri în cursul acestei epoci. Noi, nu trebuie să uităm că suntem în căutarea cunoașterii de noi înșine, iar nu în desfășurarea acestei cunoașteri; noi clădim încă la edificiul culturai noastre și suntem departe de a fi la isprăvit. Ce au făcut alte neamuri, cari și-au desăvârșit cultura, aceea vom face și noi. Și ce au făcut alte popoare în cursul pregătirii culturai lor, aceea vedem petrecându-se la noi astăzi. Legile generale ale evoluțiunii culturai neamurilor toate se aseamănă; și ele vor fi și ale culturai noastre. Care este prima lege a acestei evoluțiuni?

Cultura unui neam se pregătește prin mijlocirea oamenilor aleși, cari sunt inovatorii, și adaptatorii gândurilor și deprinderilor noi. Neamul, în care nu răsar asemeni oameni aleși, nu este primitiv de cultură nouă; din fericire, neamul nostru nu este din această categorie. Oamenii aleși sunt precum am zis, inovatori, sau numai adaptatorii ideilor și deprinderilor altora; în cazul dintâi cultura este eșită din însăși sufletul neamului, în cazul al doilea ea este de împrumut. Dar și un caz și celalt vin foarte rar izolat; aproape de loc. De regulă cultura unui neam este, parte eșită din propriul său suflet, parte de împrumut; proporția variază numai la fiecare în mod deosebit. Rolul oamenilor aleși este de a sdruncina deprinderile vechi, transformate în rutină și de a inovă deprinderi noi, acelea cari vor constitui baza ordinii sociale de mâine. În acești oameni își pune natura germenii, de cari are nevoie pentru a produce evoluțiunea viitoare.

Ce ne trebuie dar pentru a pregăti cultura noastră? Oameni aleși, cari s'o anticipeze. «Cu toate acestea, «poporul nostru păstrează în inima lui câțiva din acei «sublimi inutili, ce se cheamă poeți... Și câțiva din acei «striviți, ce se numesc genii... Și câțiva din acei barbari «stăpânitori ce-și zic frați, fiindcă voesc să libereze pentru «a înlănțui în urmă cu noi lanțuri... Poporul nostru are așa dar câțiva dintre acei nobili anticipatori de timpuri noi. Să-i urmăm, să le imităm gândul și fapta. Vai! răspunde din nou poeta: «nimeni nu-i ascultă; sunt înăbușiți; nimeni nu-i cunoaște!»

Să revenim din nou la sfaturile științei. În epoca de pregătire a unei culturi, rolul oamenilor aleși nu este acelaș cu acela din epoca culturai bine afirmate. Fiecare epocă își are inovatorii săi; adică, fiecare epocă își are energia sa potențială, energie din care se alimentează

ideile și faptele sociale. Un popor din epoca de pregătire a culturai sale nu poate să înțeleagă pe inovatorii, pe cari îi înțelege un popor dintr'o epocă mai înaintată de cultură; și atunci poporul acesta, chiar de ar avea pe inovatorii din urmă, i-ar avea de prisos. Acești inovatori, rămân pentru viața neamului, din cari fac parte, ca niște «sublimi inutili» ai momentului.

Contra acestei inerții nu trebuie însă să ne revoltăm, căci ea este o măsură de înaltă prevedere din partea naturii. Ce neregulată ar fi direcțiunea culturai unui popor, dacă orișice inovațiune, chiar dacă ar fi să socotim numai pe cele bune, ar fi urmată și imitată. Fiecare la timpul său: prin această lege a naturii ni se asigură drumul liniștit și sigur...

Poeții, geniile intelectuale și utopiștii sociali, — sunt vai! — o spun cu strângere de inimă, fiindcă mă adresez unei poete, — sunt pentru poporul nostru de astăzi niște «sublimi inutili». Lucrătorul care are mâinile roase de o muncă mecanică și grea nu poate pipăi, fără să strivească, florile gingașe de seră. Noi suntem un popor care avem încă mâinile prea roase de munca brută și mecanică. Nouă ne trebuiesc alte exemple de imitat; nouă ne trebuie alt gen de inovatori; căci noi avem felul nostru de imitație.

Popoarele cari se găsesc într'o epocă înaintată de cultură, imitează gânduri și fapte de acelea cari au un caracter generic social; noi imităm gânduri și fapte, cari nu ies din domeniul vieții individuale. Unii călători povestesc că la unele triburi de sălbatici este obiceiul să se imiteze până la cele mai mici gesturi; dacă șeful unui trib cade din întâmplare la pământ, apoi cad toți membrii tribului după el. Noi nu mergem cu imitația așa de departe; dar suntem cam pe la jumătatea drumului. Noi imităm atâtea din domeniul vieții individuale, în cât nu ne mai rămâne vreme ca să prindem cu atențiunea și inovațiunile de un caracter mai generic. Energia potențială, care rezidă în operele poeților, geniilor și utopiștilor, este prea sus pentru noi. Poporul nostru imită deocamdată gesturile corporale, pregătindu-se să imite odată și atitudinile intelectuale. Va veni și timpul acesta odată. Fiece lucru la timpul său.

Oamenii noștrii mari, sunt mari în raport cu noi, căci totul este relativ în lume. Acela care își pregătește aripi ca să zboare în spre înălțimile idealului, are curând decepția să constate că aripele sale nu sunt de natură să poată străbate mediul dintre dânsul și ideal. El și-a croit aripi pentru a străbate aerul, și în realitate se găsește plutind pe apă. .... Sărmanul naiv este silit, cât de curând, să icasă la mal și să caute un adăpost pentru ca să se usuce,— în ilaritatea generală!

Dar va veni odată și timpul poeților, al geniilor intelectuale, al utopiștilor cu inima generoasă! După ce poporul nostru va fi imitat până la saturație gesturile corporale ale oamenilor săi aleși, va începe să imite și deprinderile mai înalte sufletești. Și atunci se va produce și o mare schimbare în viața noastră socială: se va produce minunea, ca mai mulți oameni mari să poată trăi la o laltă în marginele strâmtului nostru hotar. Astăzi oamenii noștrii mari. .... se urăsc de moarte, și n'au loc unul de altul. Vai! într'o cameră strâmtă nu pot face gesturi largi mai mulți oameni de

odată. Dar când obiceiul gesturilor largi va încetă, atunci în aceeași cameră strâmtă, vor putea încăpea mai mulți la o laltă; căci atunci la spațiul material, vom adăoga pe cel al culturai, pe cel spiritual. . .

Ce suntem? Și ce vom mai fi?

Pithecanthropi ai culturai, astăzi; purtătorii unei culturai, când va veni timpul, mâine.

C. RĂDULESCU-MOTRU.

LITERATURA

MINUNELE VOINȚEI

(Impresiile unui instrăinat)

Mă întorceam de departe, lipsisem multă vreme.

Eram liniștit, cu sufletul în pace, fericit de a revedea pe cei dragi, orașul natal.

Trenul merse și se opri... o groază vie și stranie mă izbi deodată peste inimă: mă cuprinse un fior prin toată șira spinărei. Un fel de concept vag și întunecos—un instinct—mă aruncă îndărăt, ași fi fugit de pericolul ce se se ivea amenințător: *soarta învingătoare*.

Sbârcituri descompun fețele veștede pe care le lasasem tinere, ferme, elastice; bărbi albe, în valuri, spânzură ca niște stalactite de ghiață de obraji ce altă dată triumfau cu mustăți cârlăongite. Ochelari placizi unde fură ochi ageri... orbite moarte, orbite de sticlă. Gârbovite sunt trupurile odinioară mândre. Câinele ce se gudură vesel, astăzi se trage pe trei labe, fără chef. Fetițele vesele de altă dată cari arătau goale pulpele trandafirii, acum tîrie după ele, încet și obosite, coada fustelor lungi și întunecoase; fete bătrâne. Dragostea din tinerețe, idealul meu la 15 ani, este ea, umbra ei? Copii în juru-i, un bărbat străin tăeturi transversale îi brăzdează fața—este nefericită.—Iată frumusețea celebră, cocheta veșnic învingătoare care pareă pentru a pururea splendidă și falnică... cu teamă privirea mi se lasă pe trăsăturile ei umflate, pe părul negru murdărit cu alb; și ea, desnădăjduită, se lasă în voia soartei.

Toată bucuria mea era stinsă și glasul mi se făcù grav ca în fața unui catafalc: florile mirositoare îmi păreau cununi de țintirim; felinarele aprinse, făclii de ceară galbenă ce lăcrămează fumegând; pe petrele reci, par'că văd viermi necurați, pământ rostogolit cleios și umed,—miroase a descompunere.

Și cu atât mai mare îmi crește recunoștința pentru bătrânul paralic, condamnat de mult dar care tot trăiește încă. Ce energie îl însuflețește! Străveziu, mai o umbră; la fiecă mișcare se pare că auzi pocnind toate oșișoarele și vertebrele, așa de aparent e scheletul uscat sub pielea galbenă; urechia nu-i mai aude; ochii de abia mai văd; glasul răsună de departe, și-a ridicat cetate în suflet și luptă, luptă îndărătnic, nu se lasă. Voința-i încordată, ca o lentilă, aruncă toate atenția asupra unei singure dorinți: a trăi încă! Nu vrea să moară, nu vrea să fie învins, nu vrea să fie bătut

de marea, de neînălăturabila fatalitate!... Admir și mă cutremur... oare voința să poată ea împietri... și pentru veșnicie?

FANY EMERIC

VIS ȘI REALITATE

«se sono rose, fioriranno».

... De eri un vânt puternic s'a lăsat pe colină. Văjje ca un zmeu uriaș, îndoae chiparoșii din fața casei și zgudue ferestrele cu trosnituri ciudate de spirit necurat care-ar voi să intre.

Noaptea mi-e teamă și nu închid ochii. Ziua nu pot face nimic căci vârtejul acesta de afară e ca o sara-bandă de gânduri viforoase—de corbi care s'ar lăsa pe zăpada neatinsă a minții.

— «Când, s'abate pe la noi, ține trei zile»—îmi spune Emma fata din casă, o frumoasă țarancă toscană.

Trei zile! și asigurarea asta că și la noapte și mâine va fi așa, mă liniștește deodată—îmi dă imbold să m'așez la masa mea de lucru.

Dar ce să scriu în larma asta a naturii în care deslușesc vaete, gemete prelungi, îndoitori de suflete cari strigă într'ajutor? Și toată ființa mea parcă se risipește se destramă, atinge mâini nevăzute—râni din care sângele ar curge cu fiecare val cotropitor și dătător de moarte. Inspăimântată mă îndepărtez tot mai mult, tot mai departe iar cu venirea nopții, când luna s'a urcat pe cer, mă trezesc cu gândul înapoi spre țara mea.

De-acolo, de-acolo, vin mâinele acelea ce parcă se topesc ca flori de ghiață sub ploae de sânge—atăcea suflete curate și adâncite în suferințe. . .

Și închid ochii pe lumea care mă împresoară—o lume veche—ca să-i deschid mai luminați pe aceea care-o văd venind. . . Ca o femeie iubită, această lumă se apropie, m'atinge ușor și simt că nu-i a mea și totuș dela mine vine. O recunosc.

Din mine parcă a eșit și nu voi sărută-o niciodată, niciodată, căci chipul ei e întors spre viitor, spre un loc unde privirea mea cade din depărtările sufletului meu mort și se stinge ca o stea ce nu mai poate răsări, căci a murit.

Dar, cine moare?

Sunt caractere cari crează uncori evenimente—cum omul crează pe om—și alături de cele mai mari clipe din viață, sufletul meu s'a găsit la nivelul lor.

Intr'o astfel de clipă mă găsesc și azi. Dela înălțimea ei văd departe și totuși ca să pricep cum am putut ajunge aci, sunt nevoită să 'ntorc măîndărăt.

Dar, nu mă mișc.

— Se zice, că omul *ideal* e cel mai *viu*. Deplinăta-tea vieții i se vedește prin simțire. El singur nu-și face *iluzii* și nefiind superficial prinde *realitatea* în esența ei, dintr'un punct de vedere statornic. Acest punct de vedere e *unitatea* lui prin care—ca și staturile lui Janus, din ruinele Italiei—are privirea îndreptată, în acelaș timp, spre trecut ca și spre viitor. De aci și fericirea celui care nu e despărțit de el însuși—de cel de eri și de cel de mâine—de îndoitul lui destin: ca om și suflet.

— Am oare drept la fericirea asta—iar, tot destinul meu s'a împlinit?

La întrebarea asta fără să întorc capul, aş vrea să culeg înainte pe buze nevăzute, cuvântul aşteptat şi totuşi zadarnic. În odae e tăcere—nimeni nu răspunde—cum împrejurul unor infirmi ce nu aud, zgomotul vântului s'ar pierde, n'ar ajunge, nici n'ar fi.

N'am trebuinţă însă, de glasul nimănui. *Văd*, în urma mea figuri nenumărate—frunze căzute din arbori seculari—spulberate de timp, de viaţa lor trecătoare. Zac la pământ ca eşite din cimitirele ascunse ale sufletelor neîmbărbătate sau fără vlagă. Se târăsc, sau se ridică şovăind cu privirea împăenjenită de ţărâna ce le-a rămas în ochi, sau de viermii ce le stau în carne.

E oare o iluzie? Realitatea nu poate fi altfel? Inchiuirea mea *crează* sau *descoperă* ceva?

Poate amândouă...

De oarece nu poţi crea decât printr'un element, printr'o putere, şi nu poţi descoperi decât prin creaţia unei idei sau unui suflet care trăeşte, pe care-l cunoşti. De aceea a crea şi a descoperi fiind tot una—căci omul nu poate crea din nimic şi nimicul nu există—între descoperirea unui lucru, sau pământ material şi întinderea geniului poetic, care desvăluie o lume nouă—între Cristof Columb şi Dante—deosebirea se pierde în acelaş *tot*.

E deci, cu putinţă, ca pretutindeni şi la toţi, în fiecare din noi şi peste tot pământul, oricine să poată găsi sau transforma puterile ce ni se destăinuiesc cu încetul—care se apropie de tine sau te apropie de ele, după cum eşti om de ştiinţă sau artist—când nu eşti amândouă. Şi ca şi radium, care poate degrada şi perfecţionează materia simplă, elementele primordiale, viaţa noastră e energia care preface în mai bine sau în mai rău—după întrebuinţare—strălucirea caldă a inimei şi argintul viu al minţii....

Dar, atunci, de ce sufletul meu supus naturii, vede mai mult, decât mintea mea pătrunde? De ce nu pot merge înainte ca să fiu *eu* fericită şi nu mă mişc din loc, iar cu toată tacerea odăii şi-a singurătăţii mele stau s'ascult vântul troznind lemnul şi frunzele bătând în geam? Cine mă cheamă?

Sau tocmai tăcerea şi singurătatea asta îmi dă aripi şi sufletului meu glas?

Dante a spus că pentru omul pregătit e periculos s'aştepte.

Ce mai aştept dar? de ce nu plec? Şi nu mă pot urni din loc şi încremenită stau în faţa mea şi cu mâinile vreau s'apuc zidul care mă desparte de mine, care m'a împresurat, dar şi mă liberează.

Privind la el, cum aş privi un om ce mi-ar fi stat în cale, zidul acesta se ridică însă tot mai sus şi mai înverşunat. Şi pe când, neînţelegătoare ca orice om cuminte, mă uit la el ca în spre cer, — desnădăjduită şi aproape învinsă, o voce îmi spune: *n'ai dreptul ca să treci de el*.

Vocea vine de mai jos. Plec capul şi în zid mi s'arată o poartă zăbreliată — ca o libertate mărginită de conştiinţă sau de conştiinţă mărginită — şi printre graţiile ei, ca printre razele sufletului meu robit, desluşesc un chip de femeie ce ar veni spre mine. Se apropie,

deschide poarta—prin care înverşunarea zidului ar cădea dacă poarta nu s'ar închide după ea—şi se opreşte. E lângă mine, se reazimă şi ea de zid şi dă să cadă. M'aplec. O ridic şi aş vrea să uit de mine, să mă gândesc numai la ea, dar buzele mi rostesc grăbite: «de ce n'am drept să trec de zidul acesta... să plec de unde vii chiar tu... mi-ai zis că mă iubeşti odată... şi tu ca *el*?» —Căci o recunoscusem—cum recunoaştem în durerile trăite, urma noastră, sau a celor mai iubiţi. —Femeea nu răspunde, dar chipul ei eră atât de schimbat că citii în el ca într'o carte, — ca într'o carte răspândită peste tot pământul. Cu litere nedesluşite pe foaia întâi, stă, însă, scris, mai clar:

«cu mine se închide şirul rasei mele. Sunt singură. Ani şi ani mi-am risipit sufletul ca cel mai mare bun al meu şi averea agonisită de cei ce mi-au dat viaţă s'a dus cu dânsul. Când nu mai am nimica, omul care mi luase totul, îmi revine, dar nu mă mai găseşte. Trebuie să renasc la altă viaţă şi n'am curajul ca să-l pierd—când m'a pierdut. De aceea înaintând în mine aş vrea să mă întorc spre el. Şi nu sunt pregătită... iar fructele s'au copt şi florile se scutur... Te-am oprit ca să-mi ajuţi... mi-e frică... Uite!...»

Şi mâna ei care se 'ntindea înainte de unde veneam, când ea trebuie să meargă pe urma mea, mă sili să 'ntorc capul.

Se vede, însă, că a te întoarce îndărăt e câteodată a înainta—după cum filosofia bătrânilor nu e adesea decât ştiinţa omului învăţat care se regăseşte în cei mai simpli. De oarece, din orice parte m'aşi fi uitat, înţelegeam acum că puteam vedea dintr'odată şi prin femeea care mi vorbea, două grădini diferite şi fără de sfârşit. Zidul de care eram rezemate le despărţea şi cea din urmă sau cea din faţă din grădini — căci fiecare din ele putea să fie începutul sau sfârşitul lumii după poziţia în care mă aflam eu sau în care se găsea semena mea—eră formată numai din flori albe pe când cealaltă numai din flori roşii. Dar, pe când, pe mine mă atrăgeau florile dalbe pe care nu le văzusem de mult şi le zărisem din depărtare printre graţiile porţii—femeea privea înfricoşată înaintea ei, la focul încins al florilor înroşite de para vieţii. La dogoreala celor ce o năşteau în durere, privea însă cu ochi de copil care îşi aminteşte de unde vine. Şi în gongăncala vorbelor ei rupte, paradisul sufletului ei curat îmi deschise numai mie poarta ferecată a grădinei unde florile albe se întindeau nesfârşite şi bogate, legănate uşor de mâna cea mai dulce: a mamei...

... Dar nu eram fericită. Gândul că lăsasem în urma mea pe aceea care mă redase mie, mă chinuă. Nu puteam fi mulţumită *singură* şi aş fi urât poate zidul care mă despărţea acum de dânsa, dacă acel zid nu s'ar fi ridicat așa de *sus*, de unde îi eră posibil să vadă departe... Pe mine însă nu mă mai vedea căci nu mai aveam nevoie să mă izbesc de dânsul ca să-l cuceresc... Mă cucerisem pe mine însu-mi şi ştiam că a-tunci când devii tare, cei tari se unesc mai uşor între ei, ca alţii să se folosească la rândul lor, de viaţa lor. De aceea mă pierdeam şi eu cu dânsul în spaţiul nesfârşit al lumii fără de hotar şi cu toate că aveam dreptul la o fericire pe care-o câştigasem, n'o puteam simţi

fără un altul și înainte de-a o dà la toți. Femeea e oare mai darnică decât bărbatul? În orice caz eu cugetam cu sufletul *Ei*, iar gândurile mele sburau spre *dânsa*. Unde-o fi? Erea așa de slabă... Și mi-o închipuiam stând lângă zid, încremenită, pe când florile dalbe se scuturau în urma-i, iar cele roșii voiau s'o cuprindă în brațele lor pline și aromitoare. Voiau s'o cuprindă — cum mă înlănțuise și pe mine strigătul ei: mi-e frică... Uite!... Și mă uitam din nou acuma, dar nu mă vedeam cu adevărat decât pe mine, cum stam orbită de un loc feeric; cum stam ca o regină fermecată, pentru care toate frumusețile din lume, se îmbrăcase ca de sărbătoare,—pentru care nici-o culoare n'o putea cinsti mai mult ca aceea care simbolizează pacea și nevinovăția cu care se înfășoară morții și se învelesc copiii. În calea mea toată grădina albă reînflorise din nou și peste tot strălucirea soarelui descoperea comori de aur, de iubire. Soarele însă nu se zărea și nu mai știam de strălucirea venei de sus sau dela mine—de eram eu bogatul care *dă*, sau săracul care *știe* să primească....

Cu noaptea însă care sosi,—sosi și deșteptarea mea.

Pe aleea în care mă aflam, unele flori parcă se-aprinsese și în flăcări albe se ridicau acum spre cer căzând apoi în raze argintii din înălțime. Și cu toate că luna — mireasa palidă a morții — părea un *craniu luminat pe dinăuntru*, o priveam robită cum ea polciă albul dimprejur dând viață la tot într'o legănare de talazuri. O spumă străvezie de lumină mă împresură și șoapte tainice de vânt ușor, cântau acum melodios cu teama de a nu mă depărtă de ele. Formau un singur glas duios. În care totuși *incă* deosebeam, un plâns muncit de vremuri, un plâns sfâșietor cu cât era mai dulce.

Eră al mamei, al surorii, sau al prietenelor mele?

Inchisei ochii; dar, ochii mei întorși în mine, ca în fața unei lăzi de aur, ascunsă, în adâncul meu, se deschiseră cu ea. Băgai mâinile într'ânsa pân' la coate, pân' la umeri..., iar când fruntea începui ca să dispară, să se piardă, se pierdea și viața mea.

Când nu mai simții nimica, mila mea de altădată ce se schimbase în neînduplecarea celor *mulți* ce vor *dreptate*. Voința lor eră de fier iar cuvintele lui Dante din *Divina Comedia* îmi șopteau ca un blestem: privește....

«Privește — îmi spuneă poetul — cum din umerii lui își face pieptul, cum capul acestui condamnat îi este îndreptat spre calea întoarsă a peirei pentru a fi vrut să vadă *prea de vreme* înaintea lui.»

Paradisul meu eră infern.

Inconștient, singură, mă pedepsisem orbindu-mă de un răsărit acoperit de nori, când moștenirea nenorocită a aceleia ce'mi ceruse ajutor, mă sileă să părăsesc locul de un alb nepătat — locul viselor mele curate și sfinte. Supusă mă îndreptai spre poarta care se deschisese dela sine și pe care tot astfel o lăsa în urma mea. Zidul mi se părui mai puțin înalt, dar mai îngăduitor și mai blând, iar femeea m'așteptă. Când mă văzui, întinse brațele spre mine, crezând că voi cădea și eu de oboseala rătăcirii. Și cu toate că ea eră odihnită acuma și trupul ei se înviorase la gândul că va *trebui* să mă întorc — îmbătrânit și resemnat sufletul meu eră însă așa de viu și de stăpân, că păream mai tânără

și mai voinică decât dânsa. Chiar ea îmi spuse: tu ești mai tare decât mine — am avut dreptate să te-aștept. Unde mergem?

— Mă uitai în față pe drumul cunoscut al vieții și cu toate că eră presărat de spini și strejuit de arbori seculari ce și risipeau frunzele într'un amestec bizar — ca un *mozaic* de principii, suflete, popoare — florile roșii mă atrăgeau acum mai mult, cum te atrage o legătură, un lanț de sânge de care nu te lepezi, — pe care nu-l poți renega.

... Unde mergem?

Vom merge înaintea noastră, căci suntem două acuma. Dar nu vom fi fericite decât tot aci alătura de zidul ăsta ce va dispăre în fața noastră, când florile *toate* ne vor surăde și soarele ne va încălzi. Când întorcându-ne în urmă de unde ai plecat—spre viață—și de unde vin—spre jertfă—ne vom găsi *unite*, amândouă în acelaș punct și timp. Când, rămânând femei și devenind artistă *visul* și realitatea vor fi tot *una*. Când vei iubi și suferi cât am iubit și suferit eu, ca ajungând să *descoperi*, să-ți găsești *idealul* pe lume, va trebui să plângi și să ajuți pe alții ca să *creezi* ceva.

Și la cuvintele astea pe care le rosteam acum ca pentru mine, alătura de amintirea unor visuri — în preajma cărora evenimentele se nasc—undele vieții pătrundeau în suflet și valuri de dragoste mă sărutau încet—mă sărutau cu voluptăți necunoscute.

Viața! viața!...

Și niciun vis nu putea fi mai frumos ca realitatea asta ce șiruea în vine—cum nici o artă, nici o podoabă nici un palat, nu poate înlocui natura, inteligența vie, simțirea unui om-ideal.

— Dar, atunci, de ce, cu zorile ce răsăreau, cu chipul meu slăbit de veghe, mi se părea că scrisul meu se risipea cu vântul care încetase iar poezia tainică a naturii îmbinându-se cu arta, lăsă viața mea pustie și destinui-mi ne împlinit?

— Pentru omul pregătit așteptarea e periculoasă... Sunt ostenită—și ar trebui poate să plec...

ELENA BACALOGU

Londa—Toscana, Septembrie 1908

IN TAINA NOPTII (SCHIȚA)

Pe marginea drumului desfundat de ploaie, mergeau încet, pândind zgomotele nopții. Eră nn bărbat înalt, larg în umeri, cu veșminte lipite de trup și o cingătoare lată împrejurul mijlocului; în urma lui, un copilandru mlădios cu picioarele goale.

Mergeau așa, fără să zică o vorbă și adese ori se opreau privind cu luare aminte împrejur...

În stânga lor eră miriște pustie.

În dreapta, o grădină mare cu gard înalt de scânduri și, la colțul ei, acolo unde drumul făcea o cotitură, trei pruni se vedeau negrii, aplecați peste gard, în bătaia lunii.

Vântul îndoia cu putere ramurile lor aproape goale. Acolo, omul se oprî și făcui un semn cu mâna.

— Ia seama! șopti el, întorcând capul.

În fața lor se deschidea acum câmpia netedă și largă. Plouase toată ziua. Câmpul era plin de bălți, iar pe fața cerului, norii se mișcau, negrii ca niște pete mari de cerneală pe o pânză de matase albastră.

Și deodată, de după creasta luminoasă a unui nor, luna ieși la iveală, plină, vărsând în liniștea cuprinsului valuri de vâpae galbenă. Cât puteai vedea cu ochii, întinderea mută era plină de bălți mari și mici, și în fiecare baltă, era câte o lună plină...

Omul privi pe gânduri, câte-va clipe, această privește neobișnuită. Apoi se întoarse spre grădină și măsură cu privirea șanțul care tăia o dungă neagră, câte-va sute de pași, până la marginea unei porumbiști înalte, ce părea o apă neagră mișcată de furtună.

— P'aici,—șopti el.

Ca o șopârlă, copilul intră în șanț, târându-se pe pânțele...

Și multă vreme nu se mai auzi nimic, decât foșnetul depărtat al porumbului, cu frunzele sfâșiate de vânt.

Neclintit, din întuneric, omul pândea cu urechea ațintită.

De-asupra lui, rețeaua crengilor clătinate de vânt strecură câte o rază de lună care-i lumina fața slăbită și ochii mânăniți, în fundul orbitelor.

Clipele treceau grele.

Ochii îl dureau și ar fi vrut să despice umbrele cu privirea lui cercetătoare, în care își strânsese parcă toată viața trupului ce stă nemișcat.

Intr'un târziu, el se ridică încet și-și rezimă capul într'un cot, oprind cu stânga bătaile nestăpânite ale inimei.

Și peste o clipă s'ar fi strecurat în șanț,—dar o vâpae roșiatică țâșni, colo, lângă porumb și un trâznit asurzitor de pușcă se pierdă în liniștea împrejurimilor.

Rămase încremenit, într'o mișcare neisprăvită... Apoi se ridică, înalt, în razele lunii, cu mâna la cingătoare.

Din spre porumb, copilul venea alergând, târând în urma lui un sac pe jumătate plin... La câți-va pași, el căzută cu fața la pământ.

— Tătucă, m'a răpus!—gemu el zvârcolindu-se.

O umbră înaltă alergă acum pe urma copilului.

Ca împins de vânt, într'o tresărire de o clipă, bărbatul sări peste trupul subțire care se zbătea la picioarele lui și se repezi înainte, cu capul în jos.

Atunci altă împușcătură cutremură văzduhul,—și se auzi puternică prăbușirea trupului voinic, pe pământul plin de apă.

Apoi liniștea rece învăluî treptat răpăiala unor pași ce se depărtau grăbiți, în noapte.

*

De-asupra bulgărilor umezi și cleioși, de pământ rece, cu fața în sus, cu picioarele întepenite într'o baltă nămolosă, copilul așteptă încremenit.

O căldură dureroasă îi apăsa pieptul plâpând și urechile-i văjiau puternic. I se părea că oaste numeroasă îl înconjură cu larmă asurzitoare,—apoi zgomotul se potolea, se schimbă într'un murmur adormit de apă, creștea iarăș treptat, ca urletul de valuri furioase.

El se trudea să ție ochii deschiși ca să-și dea seama de cele ce se petreceau în jurul lui.

O sete nemiloasă îi frigea gura. Iși muiă degetele

în baltă, le duse la gură și un geamăt încet porni din gâtletul lui sugrumat:

— Tată!

Încercă să strige mai tare, dar glasul sfârșit abia se deslipoa de pe buzele-i uscate. Atunci se ridică încet, și numai decât simți o undă caldă la spate și o durere cumplită îi tăia răsuflarea.

Căzută iarăș cu fața în sus, cu brațele întepenite, reci, cu picioarele sgârcite.

Luna mută, luna rece îi mângâia acum obrazul chinuit și ochii mari-deschiși, cari se umpleau de întuneric,—privind-o pentru cea din urmă dată.

VICTORIA JUGA

LA PREDICĂ

Intr'un târg din țări străine
Se oprise călătorul,
Și ca 'n zi de sărbătoare
La biserică la slujbă
Pașii lui îl îndreptară.

*

In biserică mulțime,
Lume multă de nu 'ncape.
Și-i un plâns!...
Predicatorul
Sus, din anvon le vorbește
Și toți plâng.
Și dânsul plânge,
Dară lumea care-ascultă
Insutit mai tare plânge.
Călătorul
Pironit rămâne 'n ușă
De respect și de mirare.
Doamne sfinte,
Zice 'n gându-i,
Peste inimi ce puternic
E cuvântul!
Uite colo cum cuvântul
Lumea toată stăpânește
Și din inimi stoarce lacrimi!
Dar minune!
In acel noian de plânset
Este unul ce nu plânge!
Cum se poate?!
Oare surd e?!
Ori, cum este? de-i străin
De cuvântare?!

Il întreabă:

— Pentru ce 'ntr'atăta lume
Ce cu-așa durere plânge,
Te găsești tu singur numai
De nu plângi?!...
— Apoi eu, răspunde dânsul,
Uite, de, nu plâng, creștine,
Căci eu vezi, nu sunt de aice,
Sunt din altă parohie.

TH. D. SPERANȚIA

FINANȚE

GERMANIA ȘI REFORMA FINANCIARĂ

E curios lucru cu Germania. Pretutindeni apare ca un stat bine hotărât, ca un stat al ordinii și disciplinei în care fiecare rotită din imensa mașină a Imperiului pare la locul ei, neputând fi înlocuită și funcționând fără de greș. Și într'adevăr, nici nu ar putea să fie alt-fel într'un stat alcătuit din atâtea părțile, unele mai însemnate, altele mai mici, dar cari își au totuși rolul lor hotărât. Și trebuie să ne gândim câtă putere enormă trebuie pentru a face să graviteze către centrul imperial diversele state cu tendințe mai mult sau mai puțin separatiste. Multora li se vor părea neadevărate aceste cuvinte. Li se va părea că nu e la locul său să vorbim despre separație în Germania unitară și puternică de astăzi, și o asemenea afirmație nu denotă decât o lipsă de informații precise asupra administrației și organizației de stat a Imperiului. Așa și este, dacă ne lăsăm amăgiți de oglinda frumos poleită a administrației și a legilor. Dar trebuie să considerăm starea de lucruri așa cum se prezintă de fapt. Spiritul public, iată oglinda adevărată. Și despre popor, — vorbesc de poporul german în general, nu de Prusia — nu se poate spune că are aceleași vederi și aceleași idei cum ar trebui să fie conform legilor. Un Bavarez îți va vorbi altfel despre Imperiu decât un Prusian și sunt multe familii nobile în Germania, cari nu-și pot ascunde ura ce au împotriva Prusiei. Dacă n'ar fi o atât de mare comunitate de interese, de mult s'ar fi produs o dezagregare a inelelor cari formează lanțul puternic german. Dar sunt interesele naționale și comerciale. Ele țin întregul complex al Imperiului. Bine înțeles, fiecare stat caută să aibe pentru dânsul partea leului. Și doar partidele nu se lasă mai prejos. Câtă greutate nu a întâmpinat Prusia până ce s'a încheat Zollvereinul! Cu câte greutate nu a luptat mai târziu împotriva tendințelor separatiste ale statelor dela sud! Trebuie să recunoaștem că Imperiul german datorește ființa sa Prusiei în primul rând și oamenilor mari ai Prusiei. Și dacă nu ar fi partidele cu vederi atât de diferite politice imperiale, de sigur că totul ar merge mai bine. Dar sunt atâtea interese în joc și fiecare partid trebuie să lucreze conform programului său. Această diversitate de păreri a putut zădărnici multe din reformele încercate în Germania, — reforme cari, judecate în lumina de astăzi nu ar fi adus decât foloase — și va zădărnici poate și marea reformă financiară, care s'a citit mai zilele trecute în parlamentul german. Zic poate, pentru că majoritatea partidelor sunt împotriva acestei reforme.

Nu s'ar fi întâmplat la fel dacă reforma ar fi fost citită în alte împrejurări. Intr'adevăr, atmosfera încărcată de astăzi a Germaniei are un mare rol în desbaterile Reichstagului. Persoana sacrosanctă a Impăratului a suferit o știrbire. Ultimele greșeli politice ale lui Wilhelm al II, au deziluzionat pe mulți dintre cei mai credincioși partizani ai săi. Și nici nu se puteau da lovituri mai crude politice imperiale decât le-a dat chestia

Moltke-Harden și declarațiile Impăratului publicate în Anglia. Imperialismul și-a descoperit tocmai slăbiciunea lui. Camarila dela curtea din Potsdam, acesta e călcâiul lui Achile al său.

Declarațiunile lui Wilhelm al II-lea au ca urmare proiectul de lege privitor la responsabilitatea miniștrilor proiect care se va citi peste câteva zile în Reichstagul german. Și acesta e numai începutul. E foarte ușor de înțeles acum, de ce reforma financiară arc mai puțini sorți de izbândă astăzi decât ar fi putut avea altădată.

În Germania chestia această financiară e una dintre veșnicile preocupări ale diferitelor guverne, cari s'au perindat la cârma Imperiului. Am putea spune că sunt trei chestii financiare:

- a) Intru cât privește finanțele Imperiului.
- b) Finanțele fie-cărui stat în parte
- c) Finanțele comunelor.

Greutatea este în împărțirea impozitelor; cari impozite se cuvin Imperiului, cari statelor și cari comunelor? Fiecare din aceste trei organe, cari în fond nu alcătuiesc decât un întreg ar voi să aibă cea mai mare parte. Cum dar să se facă lumină din atâtea diversități de interese? Dimpotrivă, întunerecul e mai mare și ciocnirile mai violente. În general, e hotărât, ca Imperiul să încaseze veniturile vămilor și în legătură cu vămile rezultatul taxelor de consumație.

Statele au impozitul pe venit, iar comunele dările pe meserii și dările asupra proprietății. Pe lângă aceasta, toate impozitele directe sunt socotite ca fiind absolute domenii ale Statelor și numai impozitele indirecte privesc Imperiul. Această împărțire stă și la baza noii reforme financiare. Dat fiind faptul că fiecare Stat își va apăra veniturile sale, Imperiul nu putea să introducă noui impozite decât numai impozite indirecte. Și așa sunt într'adevăr toate dările impuse în reformă. Directe sau indirecte, ni se va răspunde dar sunt impozite. De ce noi impozite și de ce nu se caută alte mijloace? La această întrebare vom da următoarele lămuriri.

Germania, după războiul dela 1870 a avut niște împrejurări minunate de potrivite pentru a se putea dezvoltă în liniște. Cele 5 miliarde plătite de Franța ca despăgubire au putut acoperi multe din trebuințele Germaniei. Dar veni și vremea când plata anuităților se sfârși și atunci se schimbă și situația financiară a Imperiului. Nu că cele 5 miliarde franceze ar fi totul. Nu am putea să afirmăm asemenea lucru. Din potrivă enormul avânt luat de comerțul german, dezvoltarea fabuloasă a industriei, creșterea avuției în genere: ar trebui să ne îndreptățescă a spune tocmai contrariul. Dar nu e întocmai așa, și cu tot acest avânt, cu tot comerțul și cu toată industria germană, Imperiul are astăzi peste 4 miliarde datorii, față de nici o datorie în 1872. Cum dar de s'a ajuns la un asemenea rezultat? Noi credem că pe lângă considerații de ordin secundar, cauza principală trebuie căutată în situația politică a Imperiului.

În ultimul deceniu al secolului XIX și în cei dintâi ani ai secolului nostru s'a accentuat curentul pacifist. Peste tot se stăruia pentru unirea tuturor popoarelor din Europa. Apostoli n'au lipsit. Dar fie Baroneasa de Suttner, fie Țarul Nicolae II, același rezultat s'a putut

observă pretutindeni: Înarmările au luat un avânt mai îndrăzneț și mai sălbatic decât până atunci. Și eră lucrul firesc să se întâmple astfel. Când s'a văzut la Haga cum fiecare Stat caută să zădărnicească toate dorințele altui Stat, când s'a văzut această adunare egoistă căutând să ajungă la o înțelegere și certându-se mai rău, s'a înțeles că nu a sosit încă vremea înfrățirii și că anume popoare mai au încă răfueli de împlinit.

De atunci bănuiala și încordarea ce domnește astăzi în Europa. Anglia, Franța, Germania și Rusia, iată statele, cari dela conferința pentru pace n'au încetat o clipă de a-și ascuți săbiile. Rusia după grozava înfrângere în războiul cu Japonia nu mai comptează pentru Germania decât ca putere secundară. Cu Franța conflictul e în permanență,—cazurile Delcassé și Casablanca—dar din partea aceasta Imperiul e asigurat prin cea mai bună armată din lume. Rămâne Anglia. Aici intră în joc flota.

Armata de o parte, flota de alta, iată cele două cauze fundamentale ale lipsei de bani în casa Imperiului. Cât privește armata, ea înghite cea mai mare parte din venituri. Față de 316 milioane mărci, cât se cheltuea pentru dânsa în 1872, se cheltuesc astăzi 856 milioane și suma nu se va opri aci. Nu că s'a urcat solda trupelor. Foarte puțin; dar hrana e altfel, îmbrăcămintea și confortul în general. Pentru uniforme se cheltuesc astăzi peste 35 milioane mărci într'un an. Acesta e unul din punctele asupra cărora s'au oprit deputații sociali democrați în critica făcută proiectului. De pildă, unul dintre deputați a spus că s'ar putea tăia prea bine 100 milioane din cheltuelile pentru armată și că ar fi bine să înceteze odată luxul nerușinat cu uniforme ofițerilor, uniforme cari în timp de război trebuie să fie acoperite. Economii însă din partea armatei vor fi greu de făcut. Armata e singurul sprijin al Germaniei. Dar flota? Aci lucrurile stau altfel. Wilhelm al II a fost destul de diplomat pentru a deșteptă entuziasmul întregului popor pentru flotă. Dar ori câte eforturi ar face Germania astăzi tot nu poate ajunge Anglia, a cărei putere navală datează de atâta vreme și care e cu un număr formidabil de cuirasate înaintea Germaniei. Construcții și construcții de vapoare, aceasta e lozincă lui Wilhelm II; dar această întrecere nu poate aduce decât slăbirea financiară a Germaniei și a târgului ei monetar. De unde în 1872 se cheltueau pentru marină numai 31 milioane mărci, în bugetul pe 1908 erau prevăzute 339 milioane, cu o continuă creștere în bugetul pe 1909. Acestea sunt cele două instituții care absorb cea mai mare parte din veniturile Germaniei. Sunt și altele, dar nu în asemenea măsură. Așa e administrația care e foarte costisitoare, fondul de asigurare pentru văduve și orfani, fondul pentru pensii, etc.; dar acestea nu se pot compara cu cheltuelilor făcute cu armata și marina.

Un tablou comparativ al diferitelor cheltueli principale în Germania astăzi față de anul 1872, ar fi următorul: (în milioane de mărci).

	Externe	Interne	Adm. civilă
1872	4,5	1,7	8,0
1908	18.—	107,—	132,4—

	Armata	Marina	Căi ferate
1872	316.—	31.—	20.—
1908	856.—	339.—	122.—
	Fond pensii	Poștă.-Tlgr.	Colonii
1872	21.—	88.—	—.—
1908	110.—	622.—	60.—

Afară de armată și marină vedem deci o urcare însemnată a cheltuelilor pentru administrația internă, pentru căi ferate și poștă. Dar acestea din urmă sunt producătoare de noi capitaluri și nu capitaluri moarte.

Dar pe când cueltuelile cresc neconținut să vedem dacă și veniturile au crescut în acelaș raport cu ele. Izvoarele de venit ale Imperiului sunt impozitele și vărsămintele matriculare ale Statelor. Acestea din urmă sunt menite să acopere deficitele ce s'ar ivi în bugetul Imperiului. La început ele erau nelimitate. Statele trebuiau să acopere din mijloacele lor deficitele Imperiului, ori cât de mari ar fi ele. Bine înțeles că o asemenea dispoziție nu putea să nu aiba urmări asupra finanțelor fiecărui stat în parte. Statele au început să se miște, mai ales că a fost o vreme în care cu fiecare an trebuiau să acopere deficite mai mari. Intervenți atunci «clausula Franckenstein» care limită vărsămintele statelor la 24 milioane mărci. În caz când deficitul întrece veniturile, plus cele 24 milioane matriculare, Imperiul trebuie să îngrijească de deplină acoperire a deficitului prin alte mijloace, neavând dreptul să ceară sacrificii mai mari din partea statelor, care au destul de luptat cu finanțele lor. Iată dar, de ce Imperiul a contractat atâtea împrumuturi. În general, putem deosebi trei perioade în dezvoltarea financiară a Imperiului. Întâia perioadă după războiul franco-german, până la 1879. Cu toate miliardele franceze vremea aceasta se poate caracteriza ca o epocă de depresiune.

Armata trebuie reorganizată, industria trebuie îmboldită spre o dezvoltare mai puternică. Invingătorului imperiu german îi apăreau alte orizonturi spre care trebuie neapărat să se îndrepte. Și cu toate anuitățile plătite de Francezi, fiecare an se încheie cu un deficit. Nu însă atât de mare ca să nu poată fi acoperit deplin de vărsămintele matriculare. Veniturile Imperiului erau în 1872 de 170 milioane mărci, iar în 1871 de 250 milioane, pe când cheltuelile întreceau această sumă și erau acoperite de către diferitele state. În 1875 se hotărî facerea unui împrumut care fu contractat tocmai în 1877. Deficitele însă urmau regulat și atunci se văzu că nu rămânea altceva decât o reformă financiară. Bismarck o prezintă în 1879 parlamentului german. Cancelarul de fier eră în splendoarea puterii sale de muncă și reforma trebuie să fie bună. Prin dânsa, Bismarck voia să găsească mijlocul cel mai bun spre a acoperi întreaga trebuință a Imperiului și excedentul să fie împărțit statelor. «Imperiul nu trebuie să fie cerșetorul diferitelor state» rosti cancelarul. Prin această reformă, se introduceau mai multe impozite și se creă monopolul tutunurilor. Cu toată vaza de care se bucură Bismarck, reforma a fost combătută cu violență în parlament și cu tot spiritul său exclusivist, Cancelarul trebui să renunțe la cea mai mare parte din propunerile sale. Reforma nu mai eră decât un schelet și putea fi considerată ca nereușită.

La 1879 începe o a doua perioadă, oarecum antipodul perioadei de până atunci. Finanțele sunt mai mult sau mai puțin în continuă înflorire, vărsămintele matriculare se apropie din ce în ce de excedentele împărțite statelor, iar la 1882 sunt egale. De aci încolo sumele împărțite cresc. În 1884 au fost date ca excedente diferitelor state din imperiu 41 milioane mărci, în 1887 numai 5 milioane, în 1889 observăm iar o creștere, 140 milioane, în 1891 scad la 67 milioane iar în 1895 e un deficit de 30 milioane față de vărsămintele matriculare. În 1894 începe însfârșit a treia perioadă caracterizată printr'o stare financiară foarte bună, perioadă care se termină cu anul 1898. De atunci finanțele au continuu deficit, cu toate că veniturile vănilor, — isvorul principal de alimentație al finanțelor — au crescut mereu. Chiar perioadele de înflorire financiară prezintă curiozitatea că pe când, privită la suprafață situația e favorabilă, cercetată mai de aproape, ne convingem tocmai de contrariu; căci dacă excedentele sunt mai mari decât vărsămintele matriculare, de ce a crescut datoria publică a Imperiului? De ce cu toată starea înfloritoare dintre 1879 și 1890 datoria crește de la 66 milioane de mărci în 1879 la 1.317.80 milioane în 1890? În 1898 datoria e de 2.182 milioane. Din aceste împrumuturi au fost cheltuite pentru armată 1.502 milioane iar pentru marină 346 milioane. Cheltuielile cresc de la 2.298 milioane în 1900 la 4.253.50 milioane în 1908. Și când vedem că cea mai mare parte din aceste împrumuturi au fost întrebuițate pentru armată și pentru flotă, înțelegem de ce grija financiarilor germani de astăzi e să caute alte mijloace și să evite împrumuturile. Intr'adevăr avem aface cu trebuințe cari se repetă în fiecare an, cu trebuințe stabilite și nu cu întâmplări rare. În cazul acesta, de ce să îngreuiăm situația târgului monetar prin împrumuturi? Puterea târgului slăbește și atunci nu rămâne decât să ne îndreptăm privirile asupra piețelor străine. Aici e partea rea. Prin continua luare în seamă a capitalurilor din străinătate, cursul rentei scade, pe când dobânda reală care trebuie plătită capitaliștilor străini crește neîncetat. Intr'un interval relativ destul de scurt 1903—1908, dobânda reală a crescut de la 3.2383 % la 4.067 % pe când cursul împrumuturilor anterioare a scăzut simțitor. De aceea nici nu mai poate fi vorba în reforma financiară de astăzi, despre împrumuturi care la drept vorbind sunt destinate în cea mai mare parte armatei și marinei. Și atunci d. de Sydow s'a gândit că singurul mijloc pentru a combate continua lipsă de bani, sunt impozitele.

Ceeace a încercat în vremea sa Stengel, fără să reușească, încearcă din nou actualul secretar de stat dela departamentul finanțelor. Și a ales impozitele indirecte din două puncte de vedere: 1) Pentru că, — după cum am spus mai sus — sunt singurele impozite ale Imperiului, și 2) pentru că apar mai mult ca o scumpire a prețurilor diferitelor articole de consum și nu ca impozite propriu zise. Acesta e un avantaj, dar care are și o parte rea. Impozitele indirecte aducând o scumpire a obiectelor de consum de primă necesitate, lovesc mai ales în populația săracă. Iată de ce ele dau de gândit. Guvernul răspunde însă

că, drept compensație va micșora impozitul pe alte articole, de pildă impozitul pe zahăr, apoi va desființa impozitul pe biletele de călătorie și alte mici impozite.

În general, ca să nu luăm decât principalele impozite prevăzute în proiectul de reformă financiară, ele ar fi următoarele:

1. Se introduce monopolul spiritului și impozitul băuturilor alcoolice. Impozitul de până acum asupra spiritului nu aduce decât 115 milioane mărci anual. În Reichstag însă, monopolul e privit cu ochi răi și un deputat din centru, în cuvântarea sa a spus că acest monopol este primul pas în spre alte monopoluri, primul pas în spre statul socialist. „*Imperiul nu trebuie transformat în negustor de rachiu*“ (Das Reich darf nicht zum Schnapshändler gemacht werden).

Impozitul pe băuturile alcoolice a dat loc la multe neînțelegeri. Intr'adevăr în Germania, pe lângă băuturile alcoolice sunt o mulțime de așa zise băuturi fără de alcool (Alkoholfreie Getränke) care se consumă în număr destul de mare. Se naște întrebarea: De ce aceste băuturi care nu sânt indispensabile, să fie favorizate în privirea băuturilor alcoolice? Până și conservatorii cari au primit cea mai mare parte din reformă, au pus această întrebare. În legătură cu acest impozit se mărește taxa pe șampanie.

2. Se introduce impozitul pe banderole, (Banderollensteuer) adică pe țigări. Și cum țigările au banderole pe care stă scris prețul lor, ele vor fi impuse după aceste banderole. Monopolul nu putea fi introdus prin noua reformă, de oarece se știe ce trist rezultat a avut încercarea de monopol a lui Bismarck. De aceea țigările vor fi impuse la taxe variind între 4—96 mărci mie de bucăți. Se speră astfel într'un venit anual de 77 milioane de mărci. Acest impozit va avea două urmări credem. Întâi, calitățile superioare vor fi mai puțin cumpărate decât până acum, făcându-se astfel o trecere la calitățile inferioare și apoi—ca o a doua urmare, va pricinui o scădere a prețului muncii. Acest fapt dă cu atât mai mult de gândit cu cât la fabricarea țigărilor sânt întrebuițate tocmai slăbănogii și infirmii, cari pot lucra la dâncii acasă. E trist lucru, mai ales că pătura aceasta de infirmi are mai mare nevoie de un trai relativ bun.

3. Impozitul pe bere va fi mărit, deși prin introducerea impositului treptat din 1906 el a fost ridicat destul de simțitor. Faptul acesta e însă foarte mult combătut, de oarece de când cu introducerea impozitului treptat, bilanțurile fabricilor mari de bere arată o continuă scădere a câștigului pe când fabricile mici au o continuă creștere.

Prin noua ridicare a impozitului, această stare de lucruri s'ar accentua mai tare și scopul impozitelor nu e să favorizeze un fel de exploatare în dauna altuia. Dar cele 100 milioane cari ar fi astfel date finanțelor Imperiului sunt prea ispititoare ca să se renunțe la dănsule.

4. Impozitul pe gaz și electricitate e cel mai combătut. Se și poate înțelege de ce: atâtea ramuri industriale trec prin ajutorul gazului și electricității.

Pentru un venit de 50 milioane nu se pot sacrifica atâtea interese. Cele mai multe dintre camerele de co-

merț, reunite spre a discuta noua reformă, au respins cu energie aceste impozite. Bavaria mai ales e dușmană înverșunată a acestui proiect. Bavaria e tocmai pe cale de a-și transforma actualul sistem de locomoțiune pe strade în sistem de tracțiune electrică. Și dacă vom cerceta bilanțurile societăților de gaz și electricitate cum ar fi după introducerea acestui impozit, vedem că din profitul net 37, 5% ar fi absorbit de noul impozit. De aceea e foarte probabil să nu fie primit.

5. Impozitul pe inserate va fi greu de adus la îndeplinire și chiar dacă ar fi primit, controlul asupra diferitelor jurnale va fi greu de făcut. E vorba să se ridice de către editorul fiecărui ziar o anumită sumă, variind dela jurnal la jurnal după mărimea tirajului, ca impozit asupra inseratelor publicate. Editorul pe lângă prețul convenit pentru inserat mai cere impozitul pe care îl înaintează autorităților. Drept recompensă primește 10% din suma strânsă de dânsul ca impozit.

6. Insfârșit unul dintre impozitele care are și partizani și foarte mulți dușmani, e impozitul pe succesiune.

Totatul sumei lăsată prin testament de cineva, trebuie impus după o anume scară, începând dela 20.000 mărci:

20 —	30.000	Mărci	impozitul e	0,5%
30 —	40.000	»	»	» 0,6%
40 —	50.000	»	»	» 0,7%
50 —	60.000	»	»	» 0,8%
60 —	70.000	»	»	» 1%
75 —	100.000	»	»	» 1½%
peste	100.000	»	»	» 3%

Acesta e în trăsături generale impozitul pe succesiune. Ceeace face să fie combătut mult e și faptul că de dânsul e legat un alt impozit pentru armată. Afară de impozitul arătat, succesiunile acelora care nu au satisfăcut legile recrutărei, sau mai bine zis acelora care nu au făcut serviciul militar, vor fi impuse încă unei taxe de 1,5% drept despăgubire pentru armată. O asemenea dispoziție nu poate fi decât combătută, căci se vede absolut tendința fâțiș militaristă. Neapărat însă că dacă e vorba de un impozit pe succesiune, trebuiesc schimbate cu totul paragrafele din legea privitoare la moștenire.

Acestea sunt, pentru a nu mai intra în detaliile impozitelor mai mici, principalele linii ale reformei care se discută în Reichstagul german.

E greu să spunem de acum ce rezultat va avea. Dar judecând după modul cum au fost combătute de toate partidele politice afară de conservatori, am fi îndreptățiți să credem că și această încercare de reformă va avea soarta celei de acum câțiva ani și că d-l de Sydow, în fața nereușitei proiectului d-sale, va fi nevoit să demisioneze, pentru a urma exemplul predecesorului său, d-l de Stengel.

Dar să vedem!

LAZĂR ILIESCU

NOTE ȘI DISCUȚIUNI

LIPSA NOASTRĂ DE IDEAL NAȚIONAL

Multe nu avem noi românii, iar multe din câte le avem sunt în așa fel potrivite cu inima, pricepera și geniul poporului nostru, că numai influența străinătăței care ni le-a adus ne mai poate face să credem că ni le-am adaptat. Toate inovațiunile însă, cari privesc forma pretinsă civilizațiunei aduse, sunt de minimă importanță, căci ceea-ce rămâne și folosește unui popor ca și unui individ e numai ceea-ce i se sădește în suflet. În această privință stăm jos de tot, căci dacă trebuie să recunoaștem că avem intelectuali de valoare și cari sunt și ne pot fi de folos, în același timp trebuie să cădem de acord că avem puține inimi sau mai exact că s'a neglijat cu desăvârșire educațiunea inimilor și că în sens național, mai ales, nu se face mai nimic în țara noastră.

Un lucru rămâne hotărât. Cu toate cerințele mari ale vremilor și cu toată lupta ce se duce pentru deslegarea marilor probleme economice, probleme cari agită viața tuturilor popoarelor de astăzi, și cu toate marile progrese ale civilizațiunei, în sensul păcei generale și a binelui universal propovăduit de desvoltarea tuturilor ramurilor de activități intelectuale, și cu toată admirațiunea pentru marile idei înălțate în interesul fericirii comune, un fapt rămâne fapt și anume că în prezent popoarele civilizate trăesc și se întemeiază tot pe vechile lor temelii și așezăminte, cresc și se desvoltă tot după același curs, păstrând aceleași aspirațiuni, sentimente și vederi. Ele trăesc pentru un moment departe încă de viitorul ideal îndepărtat, iar îndrumarea și năzuințele lor sunt comune cu ale fiilor pe cari îi nasc pentru ca să trăiască printr'ânșii.

Or, care e îndrumarea poporului nostru față de atitudinea altor popoare și ce îndemnare se dă fiilor săi ca răspuns îndrumărilor generale ?

Toate Statele se închiagă și se formează în zilele noastre pe baze naționale. Tendința este generală. Ea domină aspirațiunile tuturilor popoarelor și cu toate luptele ce se dau pe tărâm economic și social-politic pentru o nouă îndrumare a societăței, fiecare popor se simte dator ca o chestiune de viață pentru el, pe lângă să-și conserve ceea ce are dar să-și închege ceea ce e tot al său dar afară de ființa sa. Și chiar dacă dorința le este platonice și chiar de le rămâne acesta idealul, înălțarea sufletească e mare și arată puterea de viață și putința de a se menține. Numai popoarele cultivate sufletește și cu avânturi mari sufletești au trăit și trăesc și în acest sens idealul național e o trebuință, e de esența vieței oricărui popor.

Ei bine, noi românii cu durere trebuie să o spunem, nu avem un ideal național sau mai exact nu avem o educație și o îndrumare a sentimentului național și aceasta ne este necesar cu atât mai mult că suntem un Stat tânăr care pentru a fi menținut și consolidat are nevoie de inimi cultivate și de înălțarea marilor sentimente.

A existat la noi o nefericită chestie națională, aceea însă devenise armă politică pentru dărâmarea guver-

nelor și astăzi cei mai mulți nu se gândesc la dânsa pentru a nu mai desvâlui și readuce sistemul. A fost cea mai mare rătăcire și greșală ce au comis-o politicienii noștri și cred că nu s'ar putea determina un curent național curat la noi decât de elemente neînregimentate politicește, ca încredere pentru public și ca demnitate pentru sentimentul însuși: Ar trebui o acțiune pacinică, curată și dezinteresată politicește pentru câștigarea inimilor tinere și a acelora cari au mai rămas curate. Ar trebui, căci toate țările cari ne înconjoară, chiar cele mai înapoiate nouă trăesc sub înrăurirea puternică a curentului național care le afirmă vitalitatea și nu trebuie să așteptăm ca această afirmațiune să ne devină defavorabilă.

Absorbiți de luptele noastre politice cari au izbutit să ademenească toate forțele, pe nici un alt tărâm nu se mai încearcă o activitate statornică și serioasă în sensul unei educațiuni naționale, nici măcar pe cel literar. In această direcțiune mai ales se face tot mai puțin pe zi ce merge, Inimile tinere se hrănesc pururi cu lucruri noi și trăesc cu actualitatea. Or, ce îndrumare oferă această actualitate literară, politică, tinerilor noștrii, care au să-și cultive inimile numai cu literatura politică ale cărei preocupări sunt de resortul intereselor politice zilnice.

Că se ridică aici și colo câteva glasuri de înălțare stimulate de necesitatea cauzei, atât nu e de ajuns, căci ne este necesară o întregă școală socială, un întreg curent care să dea avânt inimilor tinere, care trebuiesc să se pătrundă de înălțimea idealului la lumina căruia trăesc încă toate popoarele.

N. ȘEFĂNESCU-IACINT.

NOUA SCRIERE A D-LUI VIRGIL CARAIVAN «POVEȘTI DE PRETUTINDENI»

Volumul acesta va apare peste câteva zile, cu următoarea prefață :

Din citirile mele în literatura populară a celorlalte popoare, a ieșit cartea aceasta : *Povești de pretutindeni*. E o culegere de traduceri libere, apoi multe din bucățile de față sunt luate după traduceri, așa că nu poate fi vorba de o carte pentru studii folkloristice. N'am avut în gând să urmez vre-o clasificare în alegerea poveștilor adunate, ci acelea care mi-au plăcut, care mi s'au părut că prezintă un interes moral și educativ, și că interesează prin frumusețea lor, numai pe acelea le-am tradus. Volumul de față este, așa dar, o carte de literatură beletristică, care se adresează, în deosebi, unei categorii de cetitori de-o anumită vârstă, este o carte pentru tineret.

Tineret!... Vorbă frumoasă și plină de speranțe! Dela el așteptăm răsăritul unor vremuri noi, care să lumineze întunerecul din sufletul poporului, să încâlzească, tămăduind suferințele, și să risipească cu desăvârșire atmosfera de viclenie și nesinceritate, pe care o găsești la toate răspântiile în cea stă bună și credulă țară românească.

Idealistii de azi vor fi luptătorii de mâine pe terenul practic al vieții, pentru renașterea și consolidarea morală a acestei țări, unde vechea și legendara omenie a poporului nostru, cinstea pe cuvântul dat și lipsa de fățarnicie, aproape nu mai există.

Trăim într'o vreme cu totul egoistă, în care interesele personale întunecă cu desăvârșire altruismul și jertfa pentru fapte folositoare și altora, viețuim într'un timp când totul se cântărește prin balanța unor interese meschine, care adeseori imbrobodesc credința obștească, având aparența abnegărilor de sine și a jertfirii pentru binele public.

Tinerimea, deci, elementul curat românesc ca educație și ca suflet, este chemată să curățe viața noastră socială de această atmosferă vițioasă, falșă, nesinceră, plămădită dintr'un fel de diplomație bizantină importată, atât în viața politică cât și în relațiile personale, și care nu are nici-o legătură etnică cu frumoasele noastre tradiții de sinceritate și bună credință de altă dată.

Spre această tinerime dar, se îndreaptă cu toată dragostea cartea aceasta. Va ceti o și va fi mulțumită de sigur, pentru că e o adâncă afinitate între cuprinsul unei povești și felul de a înțelege și aprecia lumea, al unui tânăr la vârsta adolescenței.

Apoi poezia și inspirația primitivă a basmelor, interesează și mângâie într'un chip duios și cu totul firesc, mintea lesne crezătoare și inima curată a tineretului.

Iar alături de ceala voinicilor cu gheozdanul la subțioară, — adică nu a voinicilor, ci a puilor de voinici, cu ochii vioi, cu privirea pătrunzătoare, cu înfățișarea lor de nebiruiți într'o lume pe care nu o cunosc încă, — vor stă ca niște porumbește sfoase, copilele cu ochii negri, care odată cu firul poveștii își vor depăna poate propriile lor visuri, bucurându-se sau intristându-se, rând pe rând, de bucuriile și suferințele suratelor lor din basme.

Acolo vor vedea că virtutea este podoaba cea mai scumpă, e cea mai prețioasă cunună ce înfrumusețează fruntea unei femei ; de asemenea și devotamentul lor pentru fapte frumoase care le fac adesea să sufere, e nedreptățit, batjocorit, dar la urmă întotdeauna iese triumfător. Fie-le dar pildă și povește de ținut minte, învățăturile ce se desfac din această carte de povești.

Poate vor ceti și oameni mai în vârstă cartea aceasta. Lăsând la o parte grijile vieții și găcind câteva clipe de odihnă în timpul sfințelor Sărbători, se vor uita și vor cerceta cu bună voință, cu dragoste cartea, pronunțând c'un fel de nostalgie a vieții de altă dată : «Iacă o carte de povești!». Și atunci copilăria întreagă va răsări înaintea fiecăruia, vârsta aceea de aur de care ne aducem aminte cu atâta drag, și odată cu dânsa va trece pe dinaintea ochilor în ceața fumurie a vremurilor uitate : casa părintească, iatacul călduros din timpul iernei, soba veche românească, poveștile amăgitoare ale bunicăi, — în sfârșit, toate întâmplările vieții de copil, a vieții sburdalnice și fără griji pe care am trăit-o cu toții.

Iar după ce vor răsfoi câteva pagini, după ce vor ceti o poveste, două, și vor vedea că frumusețea, bunătatea, dreptatea și celelalte podoabe ale sufletului, ies totdeauna la lumină, răsar din luptele aprige, nedrepte și inegale ce frământă traiul omenesc, pe care povestitorul îl vede altfel de cum se încheagă în viața de toate zilele, când vor vedea că Idealul pe care îl dorește sufletul omenesc își află intrupare în întâmplările povestite, vor zice cu o întemeiată neîncredere plină de experiență : «Asta nu se mai poate în ziua de astăzi, asta-i poveste!»

Și atunci sgâlțiați de realitate, treziți ca dintr'un vis frumos, vor pune cartea de o parte cu o mișcare inecată, domoală, prietenească ; — vor mai privi-o poate încă odată cu aceia nelămurită părere de rău, pe care ni-o provoacă totdeauna re-deșteptarea amintirilor scumpe.

BIBLIOTECA TINERIMEI

VIRGIL CARAIVAN

Povești de pretutindeni

Traduceri din folklorul lumii

Ilustrații de Stoica

PREȚUL LEI 2

Pasta de dinți
HENȚIESCU
—
Cea mai igienică
și
antiseptică

Studii Filosofice

ÎN SPECIAL:

Revistă pentru Cercetările de Psihologie

TEORETICE ȘI APLICATE LA:

ȘTIINȚA DREPTULUI, PEDAGOGIE ȘI SOCIOLOGIE

SUB DIRECȚIUNEA D-LUI

C. RADULESCU-MOTRU

Profesor la Universitatea din București

REDACȚIA:

BUCUREȘTI. — BULEVARDUL FERDINAND, 55.

ABONAMENTUL ANUAL LEI 6.

Abonamentul anual cumulativ la „Studii Filosofice” și „Noua Revistă Română”, 15 Lei.

BOALELE INTESTINULUI

DIAREEA (LA COPII ȘI BĂTRÂNI), DIZENTERIA COLICELE, FURUNCULOZA, ECZEMA ȘI TOATE BOALELE CE PROVIN DIN Infecțiunile intestinale SE TRATEAZĂ ADMIRABIL PRIN

LACTO FERMENT

(Bulion paralactic)

APROBAT DE CONS. SANIT. SUPER.
ZILNIC PREPARAT PROASPĂT NUMAI LA

LABORATORUL Dr. ROBIN

5, Str. I. C. Brătianu 5. — Telefon.

Un flacon 2 lei. În provincie contra mandat 2,70
Cereți prospecte gratuit

DROGUERIE & PARFUMERIE

D. G. DIAMANDI

BUCUREȘTI

EAU DE COLOGNE

Grand Prix Expozițiunea Internațion. de Higienea

PARIS 1907

„AGRICOLA”

Societate Anonimă de Asigurări Generale în București

SEDIUL: STRADA SARINDAR, No. 2.

Capital Statutar Lei 4.000.000

Prima emisiune Lei 2.500.000. Vârșafi Lei 2.000000

ASIGURARI IN RAMURELE:

Incendiu, Viață, Grindină,
Transport și Accidente

Reprezentanța în București: STRADA DOAMNEI, No. 11